

կ'ընէ Վաղղիոյ արտաքին ազդեցութեանը և քաղաքականութեանը վրայ, ու այսպէս կը լմնցնէ փառաւոր յայտարարութիւնը .

« Հասարակապետութիւնը իր ծնած վայրկենին, ու կռուոյն բուն տաքցած ատենին (աս կռիւր բացողը ժողովուրդը չէր) իրեք բառ հանեց բերնէն՝ որով իմացուց իր հոգին, ու իր օրօրոցին վրայ իջեցուց Մտածոյ և մարդկանց օրհնանքները, այսինքն Ղապտաւիւն, Հասարակապետութիւն, Երկաթայրութիւն : Երկրորդ օրը քաղաքական յանցանքի համար դրուած մահուան պատիժը վերջնեւով՝ ինքը աս իրեք խօսքերուն ճիշդ մեկնութիւնը տուաւ ներսը . դուք ալ անոնց ստոյգ մեկնութիւնը տուէք դուրսը : Մի իրեք բառերուն միտքը՝ մեր օտար տէրութեանց հետ ունեցած վերաբերութեանցը նայելով՝ աս է . ազատութիւն Վաղղիոյ ան շղթաներէն՝ որ իրեն մտքին ու պատուոյն վրայ ծանրացեր էին . նորէն ձեռք ձգել ան բարձրութիւնը՝ որով Եւրոպայի մեծամեծ տէրութեանցը հաւասար պիտի կենայ . վերջապէս՝ դաշնակցութիւն և բարեկամութիւն ամենայն ազգաց հետ : Եւ որ Վաղղիոյն աղէկ հասկըցեր է թէ իր պարտքն է աս դարուս մէջ ազատութեան ու քաղաքականութեան ծաղկեցնող ըլլալ, աս իրեք բառերուն մէջ մէկն ալ չկայ որ նշանակէ պառելաւ : Եւ որ Եւրոպայն խոհեմ ու արդար է, աս բառերուն մէջ մէկն ալ չկայ որ նշանակէ խաղաղութիւն » :

ԼԱՄԱՐԹԻՆ

Անգամ առ ժամանակեայ տեսչութեան հասարակապետութեան և պաշտօնեայ արտաքին գործոց :

Ի Փարիզ, 2 Մարտի 1848 :

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

() Կը խոստանայ :

() ՈՒՆԻՈՒԹԻՒՆԸ գործելու ատելութիւն մըն է . ծոյլ մարդը կարծես թէ իր երջանկութիւնը գործը մը չընելու վրայ դրած է : Մարդուս վրայ տեսնուած հակասութիւններուն մէկն է աս ախտը . մէկ դիէն կ'ուզէ երկայն ապրիլ, մէկալ դիէն անգործ կը կենայ, որ նոյն է թէ քիչ ապրէր : Մարդուս երկայն ապրիլը իր ժամանակը բանեցընէն կը կախուի . ինչպէս մարդս իր կեանքը կ'երկնցնէ ժրութեամբ և աշխատասիրութեամբ, ասանկ ալ իր կեանքը կը կարճեցնէ պարապօրդութեամբ : () Կը կը սպասէ որ օրերը անցնին, չմտածեր որ օրերը անցնելով՝ մահը կը մօտենայ . ապրիլ կ'ուզէ, ու իր մահուան մօտենալը կը բաղձայ : Եւ խարհիս մէջ բան մը չկայ որ մերն ըլլայ՝ բաց 'ի ժամանակէն . ծոյլը անկէց ալ զինքը կը զրկէ՝ պարապ անցընելով իր ժամանակը . անոր համար ամէն շուայութեանէ աւելի ողբալի է մարդուս իր ժամանակը մոխելը :

() Կուլութիւն մարդս նոր կերպ դիակ մը կը դարձնէ . մարմին մըն է որ կը շարժի ու չարժիր . գրեթէ ողջ ողջ թաղուածի պէս է : Եւ ինչ որ դիւրին է գործը մը ինքիւրենդ ընես՝ քան թէ իրեն ընել տաս : Կործք մը դիր իրեն, աշխարհիս ընդդիմութիւնները կը պատճառէ . ամէն բան իրեն համար դժուար է . տեղ մը խրկէ, ճամբան առիւծները գրաւեր են կ'ըսէ : Կարելի ըլլայ՝ առտուանց անկողնէն չելլեր . կարելի ըլլայ՝ քայլ մը չառնէր, կարծես որ անդամալոյծ մըն է : Հետը խօսելու ատենդ՝ շարունակ կը յօրանջէ . գիրք մը կարդացնես՝ թղթերը կը դարձնէ, կը նայի որ գլուխը ուր կը լմննայ : Հարկաւոր բան մը ուզես, հիմա ով ելլէ բերէ պիտոր կ'ըսէ . կամ հա հիմա կը բերեմ ըսելով՝ կը դանդաղի որ ուրիշ մը իրմէ առաջ շարժի ու բերէ : Եւ մէն

բանէ ձանձրացածի մը պէս է . կարծես որ կեանքէն ալ ձանձրացեր է : Վեր ու գործունեայ մարդ մը տեսնէ՝ ինչ թե-
թեւօրիկ արտորայող մարդ է , ծան-
րութիւն չունի , կ'ըսէ . իր ծուլութիւնը
ծանրութիւն կը սեպէ : Բան մը յանձ-
նէ իրեն , վաղն ալ կրնամ ընել ըսելով՝
չընէր . կը կարծէ որ վաղուան օրը ծու-
լութիւն չունենայ պիտի . գործք ունիմ
ըսելու ըլլաս , գործքերը գերեզմանը
կը լմննան , քիչ մը հանգչիլ պէտք է
ըսելով՝ քեզի աղէկ ծուլութեան գովա-
սանք մը կ'ընէ : Խցին մէջ եղած բանը՝
դրսէն մարդ կը կանչէ որ գայ իրեն տայ :
Տանը մէջ իշամեղուի մը կը նմանի , ու-
րիշներուն շինած մեղրը կ'ուտէ . կար-
ծես թէ իրեն արտօնութիւն մը տրուած
է որ ուրիշները իրեն համար աշխատին
ու ինքը իր հանգիստը փրնսուէ :

Ծուլութիւնը չէ թէ միայն ինքը
ախտ մըն է , այլ և շատ ախտերու մայր
ու դայեակ . ծոյլ մարդը իր բնութեան
ախտերը կը մշակէ ու կը դարմանէ :
Գործունեայ մարդկանց յաջողութիւ-
նը՝ ծուլին անկարելի կ'երևնայ . անոնց
առաջ երթալը բախտ կը սեպէ . չգի-
տեր որ բաղդին աջ ձեռքը գործունէու-
թիւնն է , ձախը խելք : Արհախանձի
դրացիին վրայ որ իրմէ աղէկ կ'ուտէ ու
կը հագնի . չմտածեր թէ անոր բանի
գործի գնացած ատենը՝ ինքը կամ կը
պառկի կամ խաղի հետ է : Խելք ալ
բանեցընել չունի . վասն զի մարմնոյն
ծուլութիւնն ալ աւելի մարգուն միտքը
կը ծուլացընէ . մարդուս միտքը բանալի
մը կը նմանի , ծուլութիւնը իրեն ժանգն
է . թէ որ բանեցուի , կը փայլի . թէ չէ ,
ժանգոտութէն անգործածելի կ'ըլլայ :
Բսելու ըլլաս իրեն որ քիչ մը ժրացիր ,
ատանկով չես կրնար պարտքերդ վճա-
րել , պատասխան կուտայ որ եթէ չկա-
րենամ վճարել՝ թող պարտատէրս մտա-
ծէ : Պարտքը կտրիճին մտրակն է կ'ըսէ
հաճկի առակը , բայց ծուլին համար
չէ . ծոյլը պարտք մը թէ որ ունենայ ,
ինչպէս պիտի վճարեմ ըսելով՝ յուսա-
հատութենէն տասն ալ վրան կ'աւել-
ցընէ . պարտքը պարտքի մակարդ կ'ըլ-

լայ , տասը դահեկանը՝ հարիւր կ'ըլլայ ,
հարիւրը հազար . պարտք պարտքի վրայ
կը դիզուի , ինքն ալ տակը կը մնայ :
Տունը զարդարելու տեղ՝ կը մերկացը-
նէ , թէ որ չծախէ . հայրենական ժա-
ռանգութիւնը մսխելով կը սկսի , մու-
րացկանութեամբ կը վերջացընէ :

Սերջապէս ծուլութիւնը մարդս բը-
նութենէ դուրս կը հանէ . ամէն արա-
րած իրենց պաշտօնը կ'ընեն , միայն
ծոյլը աշխարհիս մէջ ամենէն անպի-
տանն է : Թէ որ յաւանակը մի անգամ
մըն ալ լեզու ելէր , մարդկանց դէմ առ-
ջի բողոքը ան կ'ըլլար որ ծոյլ մարդիկը
ձգեր ու զինքը կը ծեծեն՝ գործունէու-
թիւն սորվեցընելու համար . բայց յա-
ւանակին խօսելուն կարօտութիւն չկայ .
մարդուս մտքին չէ թէ միայն անասուն-
ները , հապա նաև անշունչ արարածք
խրատիչ են . անոր համար սուրբ գիրքը
ծոյլ մարդը միջինին ոտքը կը խրկէ , որ
ծուլութիւնը թողու , ու անոր օրինա-
կովը գործունէութիւն սորվի :

*

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Երեսօրեայ Գործարարութեան Գիտելիք :

ԲՏԵՆՈՎ հայր ու որդի մէկտեղ նըս-
տեր կերակուր կ'ուտեն եղեր . որդւոյն
խելքը ուրիշ տեղ ըլլալով՝ կերակուրը
տաք տաք բերանը կը խոթէ , կը տաղէ ,
ու ցաւէն կը սկսի աչուրներէն արցունք
վազել . « Որդի , ինչո՞ւ կուլաս » , կ'ըսէ
հայրը . « Ողորմած հօգի աղբարս միտ-
քըս եկաւ կ'ըսէ որդին : Հօրը խել-
քը տղուն խօսքերուն վրայ ըլլալով՝ ինքն
ալ տաք տաք կ'առնու կերակուրը՝ բե-
րանը կ'այրէ , ու կը սկսի աչքէն ար-
ցունք գալ : Արհացընէ որդին . « Հա-
րիկ , կ'ըսէ , հապա հրամանքդ ինչո՞ւ
կուլաս . — Ենոր համար կ'ուլամ որ ին-
չո՞ւ գքեղ ալ աղբօրդ հետ չթաղեցի » ,
կ'ըսէ հայրը :